

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 gid. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznanila,
tkrat natisnena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
vključno s reklamacijami
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.
Odpete reklamacije
so poštino proste.

POPOTNIK.

Glasiło

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
uredništvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pisemom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Neprakovana pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
svetlo poslani knjige
se ne vračajo.

Psihologični listi.

Piše ravnatelj H. Schreiner.

II. *)

Čutenje in zaznavanje.

Dušeslovje ima torej nalogo, popisati duševna stanja in delovanja, določiti zakone po katerih nastopajo stanja in se vrše delovanja itd.

Kaj pa je duševno stanje in duševno delovanje?

Zgubljeni sin, o katerem čitamo v sv. pismu, bil je tako na nič prišel, da je moral svinje pasti; „in hrepenel je, da bi napolnil trebuh svoj z rožiči, katere so jedle svinje. A ko pride k sebi, spomni se svoje rojstne hiše in reče: Koliko najemnikov očeta mojega ima obilo kruha, a jaz lakote pogibam. Pa tudi nehvaležnost in pregrehe njegove mu pridejo v spomin, in bitka žalost se ga loti. Iz kesanja in obžalovanja pa izvira želja, da bi se vrnil k svojemu očetu; kar sprva želi, to sklene potem tudi storiti, on se hoče vrniti k očetu: „Vstal bom, šel bom k očetu svojemu, in rekel bom“. — „In vstavši odide k očetu svojemu“.

Zgubljeni sin je hrepenel, se je spomnil, kesal se je in žalostil, potem je želel in hotel; a tega ni delalo njegovo telo, ampak duša je hrepenela, kesala se itd. Hrepeneti, spomniti se, kesati in žalostiti se itd. so torej duševna dejanja, hrepenenje, kesanje, hotenje in želenje so duševna stanja.

Ne bomo že sedaj obširneje govorili o duševnih dejanjih; saj bomo imeli priliko o njih govoriti še dostikrat. Tukaj smo hoteli samo namigniti bralcu, na kaj mora misliti, ko bomo govorili o duševnem delovanju.

Na čelu današnjega dušeslovja stoji stavek: Izvirnega, prirojenega duševnega stanja ni, rekše, otročja duša, ko se otrok rodi, ne misli, se ne spominja, se ne veseli in ne žaluje itd. V tem zmislu se je reklo, da je duša novorojenčeva „tabula rasa“, prazna tablica, na kateri ni zapisanega ničesar. Dušo so tudi primerjali mehki voščeni tablici, katere se rad prime vsak najslabši vtis. Iz različnih vzrokov, katere bomo pozneje razvili, nam boljše ugaja, ako se duša novorojenčeva primerja semenskemu zrnju. Seme ima v sebi kličo, iz katere se more razviti rastlina; a ne kakšna si bode rastlina, ampak neka določena rastlina. Iz pšeničnega semena ne dobiš jablani, pa tudi ržene bilke ne, ampak le pšenično bilko. Ali pa bode vzrasla iz pšeničnega semena pšenična bilka in kakšna bo, bo-li krepka, visoka bilka ali pa mala, slaba rastlinica, bo-li obrodila mogočen, poln klas, ali pa bode ostala neplodna in jo

*) Dalje od št. 2., str. 20.

bodo nemara škodljive zajedalke zadušile, — to je zavisno od različnih okolščin. Biti morajo zemlja in v nji skrite hranilne snovi, mokrota, toplota in svetloba, da se klica razvije! Slična je duša novorojenčeva. Prirojene so ji različne moči; ali se bodo in kako se bodo razvile, to je zavisno od vnanjih okolščin.

Naša prva naloga bo torej ta, da bomo morali preiskavati, kako se razvija duševno življenje in katere so tiste okolščine, ki vplivajo na njegov razvoj.

Dete, ko se rodi, zakriči. S tem nam naznani, da ni le iz telesa, ampak, da ima tudi dušo. Njegova duša namreč čuti, da se je s telesom nekaj spremenilo. Sicer sam občutek (Empfindung), t. j. zaznavanje spremembe ni bil vzrok, da otrok zakriči, ampak ta občutek spremlja neprijetno čustvo (Gefühl), ki ga otrok naznanja s kričanjem. Toda prvotno duševno stanje je itak zaznavanje nekake spremembe, t. j. občutek. Tako čuti dete tudi, da je lačno, žejno, itd. Imenovani občutki (glad, žeja, itd.) napovedajo stanje lastnega telesa, zato jim pravimo telesni občutki. Čutimo pa tudi, kar se izvan našega telesa godi: z očesi gledamo različna telesa, z ušesi slišimo zvoke, z nosom vohamo vonje, z jezikom okušamo razne okuse, s telesno kožo tipamo mokroto in suhoto, trdoto in mehko to itd. Ker te poslednje občutke dobivamo s pomočjo posebnih telesnih delov, takozvanih čutil, imenujemo jih čutilne občutke.

Občutki so prvotne, najpriprostejše duševne storitve, s katerimi pričtenja vsako duševno življenje. Zatorej si moramo razjasniti, kako nastanejo občutki, ali kako čutimo. —

Živčevje.

Organi, s katerimi čutimo so živeci. Sestav vseh živcev jednega telesa se imenuje živčevje.

Živčevje je sestavljeno iz gručastega dela, napolnjujočega lobanjsko duplino (možgani), s katerim je v zvezi dolnji iztegneni, konopast del (hrbtenjača), nahajajoč se v hrbteniški cevi in iz živčnih vlaken, izvirajočih nekaj iz možganov, nekaj iz hrbtenjače. Živčna vlakna se cepkajo in razpletajo po telesu. Njih konci so zvezani nekoliko s posebnimi pripravami na telesnem površji (z očesom, z ušesom, nosom itd.), nekoliko z mišicami, nekoliko z drugimi notranjimi organi (z želodcem, s sreem, črevesi itd.) Na ta način je zvezan vsak del človeškega telesa, izvzemši nohte in lasi, nekaj neposredno z možgani, nekaj s hrbtenjačo in tako posredno z možgani.

Možgani in hrbtenjača vkup se imenujejo osrednje, iz njih izvirajoča živčna vlakna, konopei in niti pa obkrajno živčevje.

„Živčevje nadzoruje delovanja posamičnih organov, njih ureja in vzdržuje v potrebni vzajemnosti, z druge strani oskrbuje vse občevanje z vnanjim svetom in posreduje duševno delovanje“. (Woldrich-Erjavec). Gledé na naš namen je važno osobito dvojno delovanje živčevja, namreč občut in samohotno gibanje. Gibanja sicer ne zvršujejo živeci, ampak mišice; toda mišica, ki bi ne bila v zvezi z živcem, ne bi mogla sama za se krčiti se in torej tudi ne gibati telesnih delov. Vzrok samohotnemu gibanju je naša volja. Ta-le pa nastane s pomočjo možganov. Torej mora biti nekaka zveza med možgani in mišicami, ki morajo zvrševati gibanje. To zvezo tvorijo živeci, izvirajoči neposredno iz možganov, ali pa iz hrbtenjače. Da je to resnica, o tem nas prepričajo hromci, imajoči gostokrat povsem zdrave in krepke mišice; vkljub temu pa se dotični udje ne pokorevajo njihovi volji, rekše, ne morejo jih gibati kakor bi hoteli. Vzrok je le-ta, da živeci, ki bi morali naznaniti voljo dotičnim mišicam, niso zdravi. Pri nezgodah se je že opazovalo, da so se kateri večji živčni konopei pretrgali. Posledica je bila, da so ponesrečenci ohromeli na tistih telesnih delih, ki so dobivali iz pretrganega konopca svoje živce. Volja torej nastane s pomočjo možganov.

Istotako tudi čutimo s pomočjo možganov. Ako n. pr. stopiš na trn, zaboli te, in na tanko boš vedel, kje tiči trn; torej sodiš, da te tam boli, kjer si se ranil. To pa ni res. Pri nezgodah, pri katerih so se živčni konopei pretrgali, se je tudi opazovalo, da so dotični deli telesa postali brezobčutni. Smeli so dele telesa, dobivajoče svoje živce od poškodovanega živčnega konopea, rezati, žgati itd., vse to ni nič bolelo, ker imenovani deli niso imeli živčne zveze z možgani. Ravno tako vidni občut ne nastane v očesu, slušni občut ne v ušesu itd., ampak organ vseh občutov so možgani.

Živci imajo torej dvojno nalogo: 1. Oni odvajajo od možganov dobljene dojme (voljo) mišicam, ki se na to pobudo skrčijo in vsled tega nastane gibanje (odvodni, ali gibni živci = centrifugale oder Bewegungsnerven); 2. Živci privajajo možganom posamične po različnih telesnih delih sprejete dojme, in v možganih nastane (občut privodni, ali občutni živci = centripetale oder Empfindungsnerven). Ista živčna nit ne more ob enem biti gibna in občutna; v enem konopei so združene samo gibne, ali samo občutne niti; vsasih pa so v istem konopei zedinjene gibne in občutne niti.

Prav so včasih primerjali živce brzozavnim žicam, prepreženim po telesu, ki sedaj dovajajo vnanje dojme brzozavni postaji (možganom), in sedaj sprejemljejo povelja od obsrednega organa in jih dovajajo mišicam. Ta primer je tem primernejši, ker se resnično pretakajo po živcih električni toki.

Gledé na veliko važnost možganov se ne bodemo čudili, da so sestavljeni čudovito zapleteno. V ohrambo na ven so pokriti s tremi različnimi opnami. Prav lahko je razločiti na njih tri dele: največji gornji, srednji del (veliki možgani), zadnji, spodnji del (mali možgani) in podaljšani mozeg, ki spaja možgane s hrbtenjačo. Velike in male možgane deli od spred navzad idoča zarez v dve poluti, v levo in desno. Razun tega kažejo veliki možgani na površji črevaste zavoje in brazde. Število zavojev in globočina brazd niste pri vsakem človeku jednaki. Nekateri učenjaki trdijo, da so opazovali, da imajo možgani učenih in bistroumnih ljudi več zavojev in globokejše brazde nego navadnih ljudi. Potemtakem bi bilo število zavojev in globočina brazd izraz duševne zmožnosti. Gotovo je, da število zavojev in globočina brazd na velikih možganih najpopolnejših živalij daleč zaostajajo za istimi prikaznimi na človeških možganih in da od ptic navzdol (pa tudi pri mnogih sesaveih) veliki možgani sploh nimajo omenjenih brazd in zavojev; površje njihovih možganov je gladko. Na površji malih možganov razvrščene so brazde bolj tesno vkup in precej vzporedno, od leve na desno.

O hrbtenjači bomo samo toliko povedali, da je trdi ona pokrita s tremi opnami in da jo delita dve zarez v dve somerni polovici, kateri le v sredi spaja ozka spona, kakor pri možganih.

Tvarina velikih in malih možganov je od zunaj (škorja) siva, od znotraj bela. V hrbtenjači in v podaljšanem mozgu je siva tvarina notri, bela pa zunaj. Z drobnogledom se lahko prepričaš, da je siva tvarina sestavljena iz okroglih ali oglatih stanic, z jedrom v sredi; te stanice imajo navadno, (znabiti vse) po jedno, dva ali več nitkastih odrastkov. Bela tvarina je sestavljena iz pretenkih vlaken. Mogoče je, da nitkasti odrastki živčnih stanic niso nič drugega nego začetki omenjenih vlaken, tako da bi vsako živčno vlakence izviralo iz živčne stanice. Opazovanja in raziskavanja so dognala, da je siva tvarina srednjega živčevja pravi osrednji organ in da bela tvarina v možganih in v hrbtenjači prevaja le dojme, kakor obkrajni živci, rekše, da so živčne stanice sedeži živčnega življenja. Tako je razumljivo, da se množijo duševne zmožnosti, ako se množijo množina sive tvarine (zavoji in brazde!), in da nastanejo duševne bolezni, ako zbolijo siva tvarina.

Nekateri učenjaki so se potrudili, da bi zasledili, kakšno opravilo ima vsak del možganov. Tako so trdili, da ste poluti velikih možgan organa razuma; srednji del

velikih možganov in podaljšani mozeg sta pre organa volje; v podolženem mozgu je neki tudi središče dihanja itd. Resnice teh trditvij pa še ni dokazal nikdo.

Jasno je, da so za život zelo škodljivi nasledki, ako se osreduje živčevje na kak si bodi način moti. Vsled močnega duševnega napora boli te glava, in iz silnega pritiska na možgane, n. pr. iz udarca nastanejo nezavest in vsakojake duševne bolezni. Toda različni deli osrednjega živčevja obnašajo se v tem oziru različno. Veliki možgani se smejo včasih precej močno poškodovati, ne da bi nastali posebno hudi nasledki; živali, ki so jim odrezali polobli, živele so še delj časa. Ako se pa poškoduje podaljšani mozeg, hipoma nastopi smrt.

Od možganov odcepi se 12 parov živcev: 1. vonjalni, 2. vidni, 3. vkupni živec očesnih mišic (okogibni = oculomotorius), 4. vrtilni (trochlearis), 5. raztrojeni (trigeminus), 6. živec vnanjih očesnih mišic, 7. lični gibni, 8. slušni, 9., okusni, 10. obhodni (vagus), 11. živec šijine mišice in 12. živec jezičnih mišic. Vonjalni, vidni in slušni so občutni, vkupni živec očesnih mišic, vrtilni, lični gibni, živec šijinih mišic in živec jezičnih mišic so gibni živci; ostali so mešani, ki imajo v sebi občutna in gibna vlakna.

Iz hrbtenjače izvira 31 (redko 32) parnih živcev. Vsak hrbtenjaški živec ima dve korenini, kojih sprednja ima samo gibna, zadnja pa občutna vlakna. Obe korenini združite se v mešano živčno deblo, ki se razdeli kmalu zopet v prednjo in zadnjo vejo. Zadnje veje hrbtenjaških živcev oskrbujejo kožo (občutna vlakna) in mišice (gibna vlakna) šija in hrbta. Sprednje veje pa se strinjajo v daljnem teku in tvoré tako zvane pleteže: samo prsni živci, oskrbujoči prsne mišice in kožo, ne delajo pleteža. Najvažnejši pleteži so: 1. lehtni pletež iz spodnjih šijinih in prvih prsnihih živcev. Ta-le oskrbuje mišičevje in kožo ob prsih in lehtih z živci. 2. Ledvični pletež iz 5 ledvičnih živcev, oddaje kožne in mišične živce v medenici, razun tega izhaja iz njega živec bedra (Sehenkelnerv = nervus cruralis). 3. Kolčni pletež, iz katerega nastane kolčni živec, najmočnejši živec človeškega telesa. Ta-le se spušča na zadnji strani stegna ter se v kolenu deli v golečni in piščalni živec, oskrbujoča kračo in nogo z občutnimi in gibnimi živci.

Poleg popisane živčevja nahaja se v človeškem telesu še tako zvano ozlato ali drobovno živčevje. Njegova naloga je, da oskrbuje z živci mišice v drobu (srce, želodec, črevesa itd.), kojih gibanje ni v naši oblasti, ker se godi avtomatično. Zato se mu tudi pravi vegetativno živčevje nasproti gori popisanemu animalnemu. Drobovno živčevje je sestavljeno iz dveh poleg hrbtenice ležečih konopcev, zloženih iz živčnih stanic, ki sta med seboj, kakor tudi z osrednjim živčevjem zvezana (ozlata konopca). Iz teh konopcev gredoči živci se spletajo v pleteže (srčni in želodčna pletež) in oddajajo živce raznemu drobovju.

(Dalje prih.)

Vzbočni zemljevid za ljudske šole.

Píše H. Podkrajšek.

Minolo je že nekaj časa, odkar sem omenil v tem listu Lerggetporer-jev vzbočni zemljevid za ljudske šole. Ker so imeli med tem nekateri gospodje tovariši že prilžnost, videti ta zemljevid, bodi mi dovoljeno, da zapišem nekaj besed o njem v obče in potem še posebe o njega praktični uporabi v ljudski šoli. — Pripomnim naj, da govorim o tem vzbočnem zemljevidu v obče zato, da seznanim gospode čitatelje z bogato njegovo dispozicijo, kakor tudi z dotično slovensko terminologijo, katero mi je z večine blagovolil poslati velečastiti gospod profesor Simon Rutar, za kar ga na tem mestu do- stojno zahvalim.

I.

Zemljevid predstavlja od severa proti jugu visečo podolžnico (Längenthal), katero od vzhoda in zahoda obdajata pogorji *A* in *B*, zvezani na severu z grebenom (Grat) št. 1. — To označbo črkami in številkami rabi tudi gosp. Lergetporer na zemljevidu. — Od zahodnega pogorja, ki se vzdiguje najvišje v dovrhunci (Doppelgipfel) št. 2, razteza se proti jugo-vzhodu stransko sleme (Nebenkamm) št. 3. Jeden del tega stranskega slemena obdaja v zvezi z izrastkom (Seitenast) št. 4, kateri se vleče proti vzhodu, visoko dolino (Hochthal), koja se konča pod večnim snegom (Firnfeld) št. 5.

Glavno sleme (Hauptkamm) se vleče potem proti jugu do vrhunca št. 6, ki se vzdiguje nad visoko planoto (Hochplateau) št. 10. Od tod se vleče proti jugo-vzhodu stransko sleme št. 7, čegar proti jugu obrnjeni podaljšek je v zarezi (Einschnitt) št. 8 pretrgan. Pod vrhuncem št. 6 se razprostira visoka planota št. 10, katero oklepljejo obrobne gore (Randgebirge) št. 9, katere se polagoma spuščajo v nižino (Tiefebene) *B*.

Vzhodno glavno pogorje vleče se proti jugu, pada od vrhunca št. 11 strmo proti gorskemu prelazu (Gebirgspass) in proti razvodju (Wasserscheide) št. 12, koder vodi planinska cesta (Hochgebirgstrasse) št. 13.

Na južnej strani tega gorskega prelaza se vzdiguje vršac (Spitze) št. 14, od katerega se proti zahodu vleče široko, stransko sleme št. 15; le-to se spušča proti severo-zahodu polagoma v planinsko dolino (Alpenthal) št. 16.

Slemenski podaljšek (Kammfortsetzung) se vleče potem čez škrbino (Scharte) št. 17 na rog (Horn) št. 18. Od tod se razteza proti jugo-zahodu čez jaremsko dolbino (Jocheinsenkung) št. 19 do kope (Kuppe) št. 20 stransko sleme.

Vršaca št. 14 in št. 18 in stransko sleme št. 15 obdajajo veliko gorsko kotlino (Gebirgskessel) št. 21, v kateri se nabaja planinsko jezero (Hochgebirgssee) št. 22. Od roga št. 18 spušča se polagoma glavno sleme nizdolu ter se konča v gozdnatem gorskem hrbtu (Gebirgsrückten) št. 23.

Na južnem vznožji roga št. 18 se razprostira planinska kamena kotlina (Hochgebirgskahr) št. 24, katera se konča v globoko zarezanib, od strmih pečin obdanih koritih (Klamm) št. 25. Jugo-zahodno od kope št. 20 se razteza planina (Alpe) št. 26.

Po glavni dolini (Hauptthal) *D* teče reka od severa proti jugu. Ta reka izvira pod vrhuncem št. 11 iz studenca št. 27; temu se družita potok št. 29, ki prihaja iz južnega stranskega debra (Seitenschlucht) št. 28 in pa potok št. 30, ki dobiva svojo vodo pod večnim snegom št. 5.

Od izvora št. 27 do točke št. 31 sega zgornji tok, od tod do točke št. 32 srednji tok, in od tod do ustja št. 33 spodnji tok reke.

V dolinski ravani (Thalweitung) *E* izliva se v reko potok, ki prihaja iz planinskega jezera (Hochgebirgssee) št. 22, ter pada preko sten št. 34 (vodopad = Wasserfall št. 35) in teče po kotlini (Kesselthal) *F*.

Nekaj niže družijo se z glavno dolino sodolina (Seitenthal) *F*, vodeča od dvovrhunca št. 2 proti jugo-vzhodu. Po tej sodolini teče pritok (Nebenfluss) št. 37. Glavna dolina se potem zoži v sotesko ali klužo (Thalenge — Thalsperre) *H*, iz katere se pride v nižino *C*.

Iz jezera, v katero se izliva glavna reka, se dviga mali otok št. 39. V nižini se širi ribnik št. 40, v kateri se izlivata združena potoka št. 41, prihajajoča iz visoke planote št. 10; ta ribnik veže z jezerom potok št. 43, ki se vije po močvirji št. 42. Ondu, kjer se razprostira sedaj močvirje, stalo je nekoč brez dvojbe veliko jezero, ki je segalo do posamezno stoječih holmov št. 44 in do pobočja planote št. 10.

V nižini *C* leži vas št. 45 s cerkvijo, šolo in župniščem. Skozi vas drži velika cesta v dolino, deloma na desnem, deloma na levem bregu reke, in naposled čez gorski prelaz (Gebirgspass) št. 12.

Ob potoku št. 46, ki teče skozi korita št. 25, je nekaj mlinov.

Za prvim mostom v nižini št. 47, drži od velike ceste stranska pot čez pristavo (Einzelngehöfte) št. 48 v gorsko vas (Gebirgsdorf) št. 49, ležečo na planoti št. 10. Od tod drži zopet druga pot po drugi strani na veliko cesto.

V dolinski ravani *E* leže selišča (Weiler) št. 50, od koder vodi gorska steza (Gebirgssteig) mimo peči št. 34 k planinskemu jezeru št. 22 in od tod čez škrbino (Scharte) št. 17. Tudi pelje pot od gorske kotline (Gebirgskessel) št. 21 čez jaremsko kotlino (Jocheinsenkung) št. 19 in čez planino št. 26 v vas št. 45.

II.

Zemljepisnemu pouku je z učnimi črteži za vse kategorije ljudskih šol natanko odkazana tvarina pa tudi smer. Ljudskim učiteljem, ki praktično zvršujejo ta načrt, gre torej skrb, da seznanijo otroke s kolikor mogoče dobrim vspehom s tem lepim in koristnim predmetom. Zato bodi zemljepisni pouk nazoren! Že v prvem in drugem razredu, rekše v prvem in drugem šolskem letu, kjer se otrokom vcepljajo elementarni pojmi: desna, leva, zgoraj, spodaj, zjutraj, zvečer, gora, hrib, grič, dolina itd. idi učitelj z učenci pod milo nebe ter poučuj nazorno. Započeto to delo nadaljuj tem vestneje v tretjem razredu, oziroma v tretjem in četrtem šolskem letu, kjer se začne zemljepisni pouk v pravem pomenu besede.* Jaz skoro ne morem misliti, da bi otroci vzpešno pametovali zemljepijske pojme vzhod, zahod, sever, jug, gora, vznožje, pobočje, vrhunec itd., ako se učitelj ni potrudil z učenci na dan, na ta ali oni hribček. Kar so otroci nazorno pridobili, da se potem tudi v šolski sobi vse boljše uporabiti, ko da je učitelj razlagal kak zemljepisni pojem še tako dobro, a ne nazorno. Po vsakem takem izletu uporabljaj učitelj vzbočni zemljevid, kažoč na njem to, kar so otroci pod milim nebom videli. Tako se učenci igraje seznanijo z zemljepijskimi pojmi v naravi, pa tudi na relief-zemljevidu.

Na podlagi tega opazovanja bodo pa tudi lahko sklepali, da se dajo te naravine krasote le v naravi občudovati v naravni velikosti. Če pa hoče človek kaj takega videti pred rabo v sobi, imeti mora vse zmanjšano — omaljeno, — inače tega ne spravi v sobo. Vzbočni zemljevid nam kaže gore, vode, ceste, vasi itd., a vse zelo omaljeno. Ob tej priliki seznanj učitelj učence z omaljenim merilom, kažoč te z različnimi poskusi. — Meri se šolska soba, šolsko poslopje in riše na šolsko desko. Iz početka je dobro, da se rabi omaljeno merilo 1 : 10, 1 : 50, 1 : 100, ker učenci nižjih skupinj ne-le ložje izračunajo, koliko meri, recimo, 1m naravne velikosti v omaljenem merilu, temveč tudi na podlagi tega ložje pojmujejo naravno razmerje z omaljenim. —

Kadar je otrokom pojem omaljenega merila do dobrega znan, preiti je na omaljeno merilo vzbočnega zemljevida. Tudi najslabejšim učencem bode jasno, da mora biti vse to, kar nam kaže vzbočni zemljevid, v naravi gotovo veliko večje ko na kalupu.

Šolsko sobo smo narisali 10krat, šolsko poslopje 50krat, domačo vas 100krat manjšo, ko je res; za prav velike reči rabimo še izdatneje omaljena merila. Vzbočni zemljevid, ki nam predstavlja podolžnico z gorami itd. je napravljen v merilu 1 : 25000, to je 1m na zemljevidu meri v resnici 25000m ali 25km; 1cm na zemljevidu pa je v resnici dolg 250m. Temu razlaganju naj sledijo takoj praktični poskusi. Učitelj zmeri na cesti razdaljo od jednega mosta do drugega, prenesi to dolgost na pravo vrednost in pri-

* Na Štajerskem se bode ta predmet (sploh realije) po sklepu V. dež. učit. konf. od sedaj poučeval na tej stopnji še pri nazornem nauku in od 5. šolsk. leta naprej še le kot samostalni predmet. Uredn.

pomni zajedno, da potrebuje človek za 1km hoda blizu 12 minut. Na to naj učenci merijo razdalje, recimo, od vasi št. 45 do 1., 2., 3. mostu v dolini itd. ter naj potem približno izračunajo, koliko časa bi potrebovali za dotično pot. —

Kadar otroci tako spoznajo omaljšeno merilo na vzbočnem zemljevidu, stori učitelj korak dalje. Opomni otroke, kake so s hriba opazovali reči v dolini. Vse so videli le od zgoraj nekako tako, kakor ptič, ki leta po sinjem nebu ter zre na stvari pod seboj. — Tudi na vzbočnem zemljevidu vidimo vse le od zgoraj, to je v ptičji perspektivi. Čim višje pa gremo, tem manjše se prikazujejo stvari pod nami, tem nejasneje so njihove podobe. Učitelj opomni otroke pri tej priliki, da so se jim vidile ceste na tej ali onej gori jednake belim črtam, reke temnim pasom, jezera temno zelenej gladini itd. ter preidi tako ponavljajoč in pripravljajoč do zaključka, da zato tudi ceste, kadar jih rišemo, zaznamenujemo z jedno črto ali z dvema vzporednima črtama, reke z višnjevim ali črnimi potezami, ki postajajo čim dalje debelejše, ter pokaži vse to tudi na vzbočnem zemljevidu. S takimi in enakimi vajami pod milim nebom in na vzbočnem zemljevidu pripravljaj učitelj otroke na bistvo zemljepisnega pouka: na pravilno branje in pravo pojmovanje zemljevidov.

Predno pa začne učitelj z učenci risati zemljevid, predstavljajoč kos sveta, vzpodobljen na našem vzbočnem zemljevidu, treba je, da z učenci pridno riše obrise znanih krajin šolskega okoliša, in to z ozirom na razdaljo posameznih predmetov drugega od drugega. — Na to odmeri učitelj na šolski deski kos, ki je po velikosti jednak onemu vzbočnega zemljevida, ter pristavi, da hočemo vzbočni zemljevid narisati na šolsko desko v oni velikosti, kakor leži pred nami, to je 25000krat manjše, kakor so te stvari v naravi.

Ker so učencem že znane strani neba, povej jim, da hočemo tudi na vzbočnem zemljevidu določiti strani neba, ter potem zemljevid soglasno s stranmi neba položiti na tla. Učitelj pripomni dalje, da hočemo istotako kakor pri risanju obrisov šolskega okoliša na šolski deski označiti sever zgoraj, jug spodaj, vzhod na desni, zahod na levi. Potem začni z obrisom vzbočnega zemljevida. Ta pa se lahko zgodi dvojnimi načinom. Prvič, da se rišejo pogorja, reke itd. približno, to je določi se približna dolžina in smer pogorja ali reke, ter se potem nariše. Zgodi se pa to tudi lahko tako, da se čez vzbočni zemljevid povezne na okvir napeta mreža vodoravnih in navpičnih nitij, ter se istotaka mreža nariše tudi na šolsko desko. S pomočjo te mreže določuje se potem lega posameznih krajev prav natanko, govoreč, ta točka se nahaja na tej navpičnej in na tej vodoravnej črti. — Meni se vidi ta način pripravnejši, kajti ne le da omogoči natančnejše risanje zemljevida, temveč pripravlja tudi otroke na stopinjsko mrežo, o katerej pa na tej stopinji zemljepisnega pouka še ne vedó ničesar. Potem učitelj z otroki natanko določi posamezne točke ter jih nariše na tablo, a otroci za njim na papir.

Iz tega obrisa pa vsak učenec lahko uvidi, da nas skoro nič ne spominja prirode, da so na kalupu izdelane ravnine in gore onim v naravi podobne, a na obrisu ne. Ako hočemo torej kako deželo ali pokrajino natančnejše poznati gledé na njen topo-oro-hydrografična in hysometrična svojstva, potrebujemo dotičnega kraja prerezni načrt ali profil, ki se učencem tudi pokaže. — V to svrhu se položi na kakemkoli mestu čez vzbočni zemljevid palčica, katera pomeni, da se je ondu vzbočni zemljevid navpično prerezal. Vodoravni pogled na to prerezano mesto daje profil dotične proge. Zna se, da poznaj učitelj ta profil tako dobro, da ga z lahka nariše na šolsko desko.

Ta profil pa za učence ni Bog zna kake vrednosti in važnosti, kajti takoj bodo izprevidili, da bi treba bilo brezštevilno takih profilov, če bi hoteli vez vzbočni zemljevid tem načinom vzpodobiti, in da bi naposled vsi ti profili tudi ne dali nikakejednotne slike. Zato je omeniti, da so taki profili zemljevidom v atlantih pridjani le

zato, da si človek lažje predstavlja in zapomni razmerje različnih visočin, da se pa v obče strmine na zemljevidih označujejo s črtkanjem.

Predno učitelj razloži učencem šrafranje, pojasni jim po prirodnih vzgledih svetleje in temneje odsevanje svetlobnih trakov. Tu opozorim gospode čitatelje na dotične vzgledе, katere navaja gospod profesor Orožen v svoji praktični obravnavi zemljepisnega pouka. — Otrokom bo de takoj jasno, da moramo vselej, kadar hočemo narisati pobočje kake gore, strmeje bregove temneje, a manj strme bregove svetleje risati. Učitelj potem razloži, da ta razloček označujemo z debelejšimi in tanjšimi, z gostejmi in redkejmi, z daljšimi in krajšimi črtami, kar se pokaže na šolski deski. Potem naj se domače, po večkratnih izletih že znane gore načrtkajo na deski in na papirji.

Na to se preide k črtkanju vzbočnega zemljevida. — Ker je pa to delo na šolski tabli jako mudno a se tudi ne dá natanko zvršiti, zadostuj, da učitelj načrtka le jeden del in pripomni nadalje, da je ves vzbočni zemljevid natanko načrtkan na zemljevidu, kateri se razgrne pred učenci. — Ker je vzbočni zemljevid še premalo razširjen, se do sedaj še ni izplačalo narisati ga za šolsko rabo. Zato potrudi se vsak učitelj, komur je vzbočni zemljevid na razpolago, da napravi, recimo, v velikih počitnicah ta nastenski zemljevid kolikor se da natanko.

Zna se, da je treba na to z učenci natanko primerjati vzbočni zemljevid in njega pristno sliko nastenski zemljevid, ter ponoviti vso že znano zemljepisno snov.

Naposled se pove otrokom tudi, da niti najbolj natanko šrafran zemljevid ne more označiti visokosti gora. Zato se kartografi držé načela, da rišejo gore čim višje tem temneje, za visočinke pa pridenejo vršacom številke, to je, oni zemljevide kotirajo.

Vse to, kar sem s temi vrsticami povedal, razlagati gre učencem tretjega razreda, odnosno tretjega in četrtega šolskega leta. — Učitelj ne preziraj nikdar važnosti tega predmeta na tej stopnji, kajti dobro si je pripravil pot za višjo stopnjo, kdor je korenito proučil bistvo vsega zemljepisnega pouka: pojmovanje in branje zemljevidov.

Slovstvo.

Ocene.

„Izza mladih let. Pesmi Frana Gestrina. Celje, 1893. — Založil dr. Josip Furlan. Tiskal Dragotin Hribar. Cena neuvezanemu zvezku 80. kr., uvezanemu 1 gld. 30 kr.“

Tako je ime lični knjižici, v kateri nam podaja Fran Gestrin na 116 straneh 59 v tri skupine razvrščenih pesnij. Prva in druga ste posvečeni izključno ljubezni v ožjem pomenu te besede in njenim raznovrstnim pojavom, tretja pa obsega pesni, v katerih se opevajo domoljubje, prijateljstvo in podobni pojavi človeške duše. Drugo skupino, ki se od prve po vsebini skoro ne da ločiti, veže v celoto jedna in ista zvonanja oblika, kar je tudi pesnik izrazil s tem, da je pesnim dal skupni naslov „trioleti“, ki meri le na obliko. Ljubezen je torej vodilna misel cele knjige. Koliko blaženosti, koliko pa tudi gorja obsega ta jedina besedica!

saj ljubezen blaži človeku srce, ljubezen ukroti celo divjaka, omikanca pa vžiga k stremljenju po najbolj vzvišenih smotrih. Seveda ljubezen dostikrat stori človeka tudi nesrečnega, ker mu ogreni življenje. Na svojo žalost moramo očitati Gestrinovi knjigi, da nam kaže ljubezen večinoma od negativne strani. Tako silno deluje ta čut na pesnika, da ga na strani 76. celo primora vsklikniti:

Najlepši dan človeku — zadnji dan,
Ko nád oholi grad se v nič podira . . .

Žal nam je pesnika, ki toliko trpi, da kaj takega izpove. To je pesimizem, ki človeka lahko stori krivičnega; in res tudi ta stran se nam izrečno kaže na strani 46. zbirke, kjer pesnik zajema, ako ga ne umemo napačno, svojo zadovoljnost iz tuje nesreče:

A dasi je tesno srce,
Le v zadovoljnost se mi vtaplja:
Da drugi tudi še trpé,
Nam je v bolest hladilna kaplja.

Škodoželjnost nam ne more biti čist vir prave sreče.

Lenauov duh se imenoma v prvem in drugem delu še večkrat ponavlja, da skoro prepogosto, ker nam kali vžitek, nam vlija žalost v srce, s čemur nas ne povzdiguje, temveč vlačí nas v sredo pozemeljskih rev in nezgod iz zračnih višin idealov. Nekaj bolesta nam veje iz cele zbirke in nekaj nestanovitnega trapi dušo pesnikovo, da gostokrat v sredi veselja preskoči v žalost.

Krivični pa bi bili, ako bi ne priznavali z veseljem, da v zbirki poleg navedenih in ne navedenih nedostatkov najdeš tudi takih proizvodov, katere smemo s ponosom pridejati najboljšim izdelkom našega slovstva. Malodane vsa tretja skupina se mora hvaliti po misli in obliki, pa tudi v prvi in drugi skupini je marsikaj, kar je, če ne po motivu, vsaj po obliki in podobah novo, mično, dovršeno.

Jezik, ki pesniku služi pri uprizarjanji svojih mislij, je slovnično pravilen ter večinoma gladek in blagoglasen, da-si ni popolnoma brez peg. Na strani 6. se nam je „v drovanih svetlih“ zdelo stavčeva pomota, kar je morebiti res, ker na str. 37. čitamo pravilno „v dvorani.“ Tudi stavcu je pripisati na str. 64. „porej“ namesto „poprej.“ — Na str. 10 „najkrasnejše čudes“, na str. 95. „težki . . . okovi“ spol ni zadet, „kot, ko, kakor“ nahajaš po vsej knjigi ne po strogem pravilu uporabljena, posebno pogosto čitaš „kot“ namesto „kakor“, tu in tam pa tudi namesto „ko.“ V dveh ali treh slučajih se nam zdi, da glagol nima prave oblike. Prilogi tu in tam niso podobi primerno izbrani, nekateri kažejo preveč tuj obraz, nekateri pa se nahajajo prepogosto.

Vkljub tem nedostatkom pa smemo knjižico priporočati svojim čitateljem z dobro vestjo in smo uverjeni, da bodo prečitano in odloženo delce radi znova jemali v roke in da se jim bodo vsakokrat odkrivale nove lepote.

—k

„Kmetijsko gospodarstvo, učna knjiga za kmetijske šole, ob jednem priročna knjiga za praktične gospodarje, spisal Viljem Rohrmann. V zalogi Drag. Hribarja v Celji.“

Pisatelj, na Kranjskem že dovolj znan slov. strokovnjak, ni si izbral baš najlažje stvarine. Kdor hoče o kmetijskem gospodarstvu dobro pisati, potrebuje tudi obilno lastnihkušenj. Ako prebíramo omenjeno knjigo, ki se naslanja na načela kapacitet v tej stroki, kakor Schneider, Krafft, Löbl, Mallinkovsky

itd. uvidimo iz nje tehtne vsebine, da pisatelj ni diletant, temveč da ima v tej precej eksaktni vedi obilo samostalnosti, da je znal na podlagi svojih lastnihkušenj prikrojiti stvarino učenim razmeram primerno.

Kmetijsko gospodarstvo je gotovo najvažnejši del kmetijskega podjetja. Kmetovalec, ki ne zna dobro računati, ki si ni svest svojih močij in sredstev za produkcijo novih vrednostij, ne more napredovati. Kakor pri vsakem tako je treba tudi pri kmetijskem podjetju dobro računati, ker le tedaj se je mogoče ogibati zgube in doseči od tega polviljen gmoten vspeh, po katerem teži vsak gospodar. Torej je tudi pouk o kmetijskem gospodarstvu na dotičnih šolah važnejši nego o kojem si bodi predmetu. Ne pa samo za pouk na šolah, temuč za vsakega gospodarja posameznika je to jako važen predmet, in vsaki, kdor ni imel do sedaj prilike se z njim seznaniti, naj ne opusti prilike, vzeti v roke to v lepem domačem jeziku spisano knjižico ter jo z vso marljivostjo čitati. Ona ga spodbuja do prevdarjanja, katero zamore veliko koristiti, katero ga varuje lahko zgube, kakoršne posebno v naših krajih obremenjajo kmetski stan.

Preglejmo sedaj vsebino te knjige po redu.

V prvem poglavju se razpravlja o sredstvih za kmetovanje. Tu je iz splošnega narodnega gospodarstva izločen kmetijski gospodar kot samostalen ud velike skupine. V tem poglavju se razpravlja gospodarsko premoženje in kmetijsko delo, ki sta glavna činitelja za pridelovanje novih vrednostij na zemljiščih. Pri razpravi o gospodarskem premoženju seznanimo se z podrobnostmi ležečega in upravnega premoženja. Gledé na ležečo premoženja najdemo mnogo vsakemu kmetijskemu gospodarju koristnih črtic, tako gospodarska vrednost ležečega premoženja z ozirom na rodovitost, težo, lego zemlje itd., na razmere, ki vrednost pogajajo; ob jednem se seznanimo z državnimi naredbami, z davki, z premembo ležečega premoženja pa tudi z katastrom in zemljiško knjigo.

Gledé na upravni kapital se razpravlja za navadue razmere dovolj temeljito stalni upravni kapital, tako orodje, živina prirodnine in denar.

Kot drugi važni činitelj za kmetijsko gospodarstvo pride na vrsto kmetijsko delo in sicer ročno kakor vprežno delo in delo z stroji obširnosti v našim razmeram dovoljni.

Če se slovenski gospodar že iz prvega poglavja lahko mnogo uči, čegar si ni do

sedaj še popolnoma svest, tako ali še veliko bolj važno za njega je drugo poglavje. V tem se razpravlja o uredbi gospodarstva in sicer o zvezi gospodarstva z živinarstvom, o gospodarstvenem načinu, o izbiranju kulture poljskih rastlin in živine, o določitvi razmerja mej tržnimi in kermškimi rastlinami, o izbiranju kolobarja, o načinu kolobarjenja.

Ako si ogledamo večino naših gospodarstev, vidimo, da v tem pogledu niso dobro, umno obsejena, in posledica je slab uspeh. Prava uredba gospodarstva, pravo in razumno vporabljenje sredstev in okoliščin je prvi pogoj dobrega uspeha, in ako se kmetovalci potrudijo razmeram primerno v tej zadevi na boljše kreniti, gotovo ne bodo imeli vzroka, pritoževati se čez slabe dohodke.

Tretje poglavje nas uvede v skrivnosti prave sistematične cenitve gospodarstva, tako cenitev zemljiše kakor služnostij orodja, živine, sadnega drevja, vinogradov, poljskih in živalskih pridelkov itd. Kdor se tu zastopanih načel drži, ta se ne bode varal niti pri prodaji, kakor tudi ne pri kupovanji. V četrtem poglavju se seznanimo z dušo gospodarstva, s kmetijskim knjigovodstvom in sicer za naše kmetovalce najprimernijem tako imenovanem jednostavnem knjigovodstvu.

S pomočjo dobrega knjigovodstva si gospodar zamore še le prepričati, koliko gospodarstvo dohodkov donaja; koje kulture mu donajajo dobiček, koje zgubo. Kdor pozna razmere našega kmetijskega stanja, mora priznati, da mnogokoji na svojo škodo dela. Pri dobrem knjigovodstvu to ni lahko mogoče. Gospodar mora vedno pridno in

dobro računati; le tako se bode izognil mnogih skrbij in potnih srag, katere pretaka mnogokrat zastoj. Knjižica, o kateri se sedaj govori, daje za to dovolj temeljit navod, in obilo obrazcev olajšujejo spoznavljanje.

Po navedenem pač moremo reči, da bode knjižica o kmetijskem gospodarstvu v slovenskem jeziku dobro došla ne samo za učne namene, temuč tudi gospodarjem sploh. Mi jo kar najtopleje priporočamo.

„Kmetijsko gospodarstvo“ dobi se pri založniku Drag. Hribarji v Celji po 50 kr. izvod — po pošti 5 kr. več.

Ivan Belé.

Novosti.

„Ljubezen do mamice“. Povest za mladino. Spisal Josip Matéjev. V Ljubljani. Izdala in založila družba sv. Cirila in Metoda. IX. zvezek knjižnice družbe sv. Cirila in Metoda. — Tisk J. Blaznikovih naslednikov. 1893. Str. 74. Cena uvezani knjižici 25 kr. 100 izvodov vkup, uvezanih 20 gld. O lepi tej povestici spregovorimo drugi pot obširneje. Danes jo le prav toplo priporočamo.

„Podoknica iz „Teharskih plemičev“, transkripcija za klavir, priredil Karol Hoffmeister, založil L. Schwentner v Brežicah“. Ta lepa skladba, ki bode boljše izurjenim igralcem na glasovirji gotovo dobro došla, dobi se pri založniku v Brežicah po 50 kr. ozir. 53 kr. s poštnino vred.

„Slovensko-nemški slovar, izdana na troške rajnega knezoškofa ljubljanskega Ant. Alojzija Wolfa“. Uredil M. Pleteršnik. IV. sešitek tega slovarja je te dni zagledal beli svet in obseza besede „govoričenje do izmodrovati.“ Cena 50 kr. — Naročila sprejmlje Katoliška bukvarna v Ljubljani.

Listek.

Pisma iz Sibirije.

XV.

Č. g. urednik! Mnogo vode poteklo je že po naši „Leni“, odkar sem se zadnjič oglasil, kar pa nikar ne štejte Sibirčanu v zlo. Saj se je listkarjev v tem času oglasilo mnogo, in vsak trenotek se pojavi še kak novi talent s svojo izvirnostjo, tako da je naraščaj listkarjev osiguran; zato tudi Sibirčana menda niste preveč pogrešali. Ta uspeh lahko veseli mojega starega tovariša Bruna in me, da-si to veselje večasih kali grenka pelinova kapljica. Najino stališče je tem težavnejše, ker nama je vsako besedico desetkrat obrniti na jeziku, predno jo zapiševa, sicer nastane vik in krik, kakor nekdanj pri zidanji babilonskega stolpa, ko je Bog stavbarjem jezike zmešal. Pisanje

listkov torej ni tako nedolžna stvar (da-si imamo za krpanje teh že potrjen recept), kajti preži se na vsako besedo; to je tem nevarnejše, če pomislimo na znani izrek: „Daj mi pisano besedo in spravim te na vislice.“

V času, ki je pretekel od zadnjega mojega pisma, prigodilo se je na šolskem polji kakor tudi v družbenem življenji Slovencev marsikaj, kar ima ljudskega učitelja zanimati. Pray od srca smejal sem se ponosnemu goriškemu akademiku, kakó je nas ljudske učitelje božal, rekoč; „En sam akademsko t. j. više-teoretično in filozofično izobražen omikanec more, ako javno

nastopi, več vplivati na duševni razvoj narodov (v dobrem ali slabem pomenu) nego 10.000 ljudskih učiteljev.“ („R. K.“ 1892 str. 201). Vseh ljudskih učiteljev je menda okoli 1500, t. j. $\frac{1}{6}$ celega akademika. Taka sodba z matematično natančnostjo je gotovo za slovensko učiteljstvo jako častna (!?!), ker nam kaže, kak prepad zija mej nami in akademiki. Zato se nikakor ne čudimo, ako se nam svetuje: „Da, boljšega jim ne vemo svetovati, nego da bi v prihodnje ponižno ostali pri svoji ljudsko-učiteljski stroki“, kajti „akademija odločuje hoje, podeljuje zmage.“ Vprašajmo pa, kaj bi bilo, ako bi osnovni učitelj ne polagal temelja ukaželjnemu mladeniču? Ne imeli bi akademikov, od katerih se mnogi toli prevzetno haha s svojo akademisko oliko ali oslovsko kožo, da-si mnogokrat pod raševino najdeš plemeniteje srce in kremeniteji značaj. Vsaj poznamo tudi take akademike, katerim sta denar ali kapljica vina ljubša od — filozofije ali sploh idealizma, vzgoja lastnih otrok pa deveta skrb. Toda dovolj o tem!

Vsakega mora veseliti, videčega, kako ljudsko učiteljstvo podpira naše slovstvo ter samo marljivo deluje na književnem polju. Škoda le, da za svoje delovanje ne najde potrebne gnotne podpore, in s tem nove spodbuje za daljno teženje.

Neučiteljem je našega delovanja premalo mar, kar jim ne smemo preveč zameriti, ker jih to v prvi vrsti ne zamina toliko. Grdi madež učiteljskega stanu pa je mlačnost in malomarnost posameznih tovarišev. Kako krasno bi lahko vsevala vsa naša književna podjetja, ako bi vsak učitelj in vsaka učiteljica imela dovolj navdušenosti za svoj poklic, nekoliko več idealizma, zlasti pa požrtvovalnosti. Vedno se ponavljajo pritožbe o slabi

gnotni podpori naših strokovnih listov „Popotnika“ in „Učit. Tov.“ ter „Pedag. društva.“ Pomislimo le, ako bi vsaka učiteljska oseba darovala v to svrhu na dan dva borna krajcarja, kako bujno bi se lahko razvijala vsa naša pedagogiška književnost. Ponosno bi lahko kazali na svoje delovanje. Otresimo se vendar jedenkrat te vse dobro vničujoče mlačnosti in malomarnosti.

Srečna misel je bila, za naša podjetja postaviti poverjenike v posameznih učit. društvih. Jedinu na tem polju je še napredek mogoč; kajti živa beseda navdušenega poverjenika gotovo več izda nego mrtva črka. Dal Bog, da se kmalu obrne na bolje! Hrvaško učiteljstvo nam hodi vzgled, kaj premore prava požrtvovalnost, ki si je postavila krasen „učiteljski dom“, katerega slovenski učitelji najbrž nikdar imeli ne bodemo, ker niti par goldinarjev za svojo književnost ne zmoremo. To je za nas sramotilno — a resnično.

Goriški deželni zbor tudi v zadnjem zasedanju ni ustregel prošnjam učiteljstva za zboljšanje plač. Kako tudi! Vsaj se poslanci za vsako drugo stvar prej navdušijo nego za primerno plačo učiteljstva. Na Štajerskem so si zidali deželno klet, ustanovili statistični urad ter se marljivo zidajo železnice, „concretual-status“ pa najde gotovo gluha ušesa, kadar dospē v deželni zbor. Toda nas tudi ne bode iznenadilo. Dokler se najdejo poslanci, kakor oni, ki je bil toli drzen, da je vspehe ljudske šole imenoval „erbärmlich“, ne more biti drugače. Ta izraz, ta sodba o ljudski šoli in delovanju učiteljstva je brezmejnna surovost zaslepljenega strankarstva, katero tudi slovensko učiteljstvo najodločnejše zavrača. Pomilujemo g. Kaltenebergerja!

Da ste mi zdravi, g. urednik!

Sibirčan.

Društveni vestnik.

Šmarje pri Jelšah. Med najvažnejše in najveselejše dne, ki so in še bodo zabeleženi v kroniki „Šmarsko-rogaškega učiteljskega društva“, spada dan 23. majnika t. l., hinkoštni torek. Dan je bil sicer oblačen in tudi dežilo je, a to vendar ni splašilo vnetih gg. tovarišev udeležiti se zborovanja v prijaznem kraju — na Grobelnem ob j. ž. Vsakemu iskriale so se oči, ko je gledal lepo število zbrane gospode, vendar pa se je poznalo vsakemu, da še nečesa pričakuje. Kaj neki?

Vlak pridrdra od južnozahodne strani, vstavi se, in imeli smo častno priliko, pozdraviti lepo število tovarišev-gostov, kojih srca bijejo za isto stvar.

I. Navdušeni podamo se v sobo zborovalno, kjer nas g. predsednik Strmšek z vnetimi besedami pozdravi, povdarjajoč važnost in potrebo učiteljskih

zborovanj za napredek šole. Posebno pa opozarja na lepo, nenavadno prikazen, da so se udeležili zborovanja zastopniki petih različnih okrajev. Ominja nas, naj se držimo gesla „Združenje je moč“ ter posnemamo v tem oziru našega blagega vladarja Nj. veličanstvo cesarja Franca Jožefa, ki nam je dal omenjeno geslo. Na to se vzdignejo vsi navzoči raz svojih sedežev ter mu zakličejo trikratni „Slava!“ Gospod predsednik izreče še v imenu vseh zbranih sozajce g. Dobniku. Preide se k vsporedu.

II. Prečitata se zapisnika zadnjih dveh zborovanj ter se odobrita.

III. Gospod predsednik nas seznanj z vsebino sledečih dopisov:

I. Dva dopisa od upravnega odbora „Zaveze“ tikajoč se glavnega zborovanja v Mariboru.

2. Dopis upravníštva „Popotn.“, kojega prvo točko nam je pojasnil g. Gradišnik gledé na lozno točnost plačevanja.

Gledé na drugo točko izvoli se g. Šetine poročevalcem za Popotnik“.

O štrti točki vname se precejšnja debata, nasledje se sklène:

„Popotnikov koledar“ naj bi izhajal vsako drugo leto, pa takrat z natančnim imenikom“.

IV. O računstvu po metodi g. prof. Lavtarja podaval je g. Strmšek, navajajoč sledeče

A. Stavke o računstvu.

1. Računstvo je sestavljeno iz pojmov, ki so samo logičnim zakonom podrejeni; torej mora njegova metoda pravilno mišljenje vzbujati in omogočiti.

2. Števila je na nižji stopnji nazorno počitovati.

3. Človeški duh si predstavlja števila vselej le v ravni vrsti, vsled tega se naj v nazorovanje števil rabijo le take podobe oz. priprave, ki kažejo število v jedni ravni vrsti.

4. Številne podobe in priprave, katere pod 3. izrečenemu načelu nasprotujejo, ovirajo stvar natorne številne vrste, kar je razumnemu računstvu v kvar.

5. Dekadčni sestav številne vrste predočiti je tudi nazorno. V to svrbo se naj rabijo priprave, ki ustrezajo pod 3. izrečenemu načelu in kažejo deseticice kot večje jednote.

6. Računstvo naj se poučuje tudi že na nižji stopnji po operacijah in ne po vsestranskem obdelovanju posameznih števil oz. desetičnih krogov.

7. Uporabno računstvo je na nižji stopnji sicer le sredstvo v boljše razumevanje čistega računstva, vendar se mora tudi ono marljivo gojiti, pa po gotovem načelu. Tukaj je posebno skrbeti, da se otroci z nazorovanjem, z lastno rabo in skušnjo temeljito seznanijo z najnavadnejšimi merami. V časovnih merah morajo se posebe vaditi. (Konec sledi.)

Iz kranjskega okraja. Naše učiteljsko društvo je zborovalo 18. maja v Št. Juriji pri Kranji. Udeležba je bila povoljna, da redko kdaj tako. Točno ob 11. uri smo se zbrali v tamošnji šoli, kjer so bili že navzoči šolski otroci II. razreda II. oddelka. Nastopil je gospod nadučitelj L. Jelenc ter v praktičnem poskusu pokazal, kako se poučuje pokončna pisava pri onih otrokih, koji so prej viseče pisali. Vadil jih je najprej, kako morajo držati pri pokončni pisavi zvezke, kakšni morajo biti zvezki, kako položiti roki na zvezek, kako držati pero, trup, noge. Potem so pisali črte, iz kojih so sestavljene črke pokončne pisave in na to posamezne črke po genetičnem razvoji v zvezi mej seboj. Po praktičnem poskusu so odšli otroci in pričel se je razgovor. Prvi se oglašil gospod M. Kos ter v daljšem govoru prav toplo priporočal pokončno pisavo radi mnogih njenih prednostij. Da se v zadnjem času v Nemcih pojavljajo sem in tja nasprotni glasovi, ni jim po mnenji gospoda govornika pripisovati posebne važnosti, ker

niso več stvarni, temveč segajo že v politiko; kajti nekoji nemški krogi se bojé za svojo nemško pisavo. Gospod J. Kuhar opomni, da mu ne ugajajo oblike črk *o, a, d, g* v Blahouševi brošuri, kojega oblike črk v našem okraji radi jednotne pisave rabimo; preobraziti bi jih morali po dogovoru. Gosp. Režek izrazi željo, naj bi se Razinger-Žumrov Abecednik prej ko prej priredil v pokončni pisavi, ker sedanja viseča pisava otroke jako moti. Slednjič spregovori še gospod poročevalec ter pravi, da se ne bo spuščal v teoretični del pri pokončni pisavi, ker smo o tem razpravljali prav obširno in temeljito pri lanski uradni konferenciji, pojasniti pa hoče svoj praktični nastop. Tu opomni najprej, da je hotel pokazati, kako poučuje pokončno pisavo po genetičnem razvoji. Pristavi, da je nastopil z učenci II. razreda II. oddelka, kojih nekateri so že od jan. 1892 v II. 2. razr. I. odd. pisali pokončno, drugi so pričeli v začetku letošnjega šolskega leta in so prav dobro napredovali, pisavo popolnoma spremenili in osobito oni zboljšali, ki so prej viseče prav slabo pisali. Ti učenci vse osnovne črte in tudi črke že prav dobro znajo pisati. Če se pa začne še le poučevati pokončna pisava, postopati bo seveda prav počasi in pisati osnovne črte po jedno, dve strani, dokler jih ne znajo prav dobro delati; le prehiteti se ne, ker se tu prevelika naglica pozneje hudo maščuje. Največjo težavo dela pokončna pisava pri onih otrokih, ki so prej viseče pisali, da nevedé padejo v lego viseče pisave. Zato je treba učitelju od začetka jako paznemu biti, niti za trenotek obrniti pogleda od pišočih učencev, kajti zdaj ne drži ta zvezka v srednji legi, drugi ga ni pomaknil naprej, ko je napisal jedno vrsto, zato ne slonite več podlahtnici $\frac{2}{3}$ na klopi; oni dene celo zdaj levi, zdaj desni laketi na klop, zato mu omahne zdaj leva, zdaj desna rama, nadlahtnici ste oddaljeni tu preveč, tam premalo od života; ta zopet povese glavo na levo stran in oči niso več v vodoravni smeri, ta ne drži prav peresa itd. Vsakdo razvidi, da ure, pisanju odločene, niso ure počitka, temveč ure velikega truda. Ko znajo otroci dobro osnovne črte, male in velike črke v medsebojni zvezi, ponovi se še jedenkrat vse od začetka, in potem se še le pišejo stavki po predpisu na šolski tabli oziraje se še vedno na genetični razvoj velikih črk. Slednjič opomni še gosp. poročevalec, da je čul, da nekoji gg. tovariši poučujejo pokončno pisavo brez vseh učenih pripomočkov, da napišejo samo pokončne črke na šolsko tablo in da si tudi oblike črk po svoje prirojajo in da se na vse drugo nič ne ozirajo. Samo s pokončno pisavo črk na šolsko tablo se ne poučuje pokončna pisava z zaželjenimi vspehi. Zato pa imamo tudi mej učiteljstvom samim toliko nasprotnikov pokončni pisavi.

Tem potem tudi ne bomo prišli do jednotne pisave in vedno bomo imeli težkoče z onimi otroci, ki se selijo iz jednega šolskega okoliša v drugega.

Zato je gospod poročevalec še jedenkrat vsem gg. tovarišem, koji poučujejo pokončno pisavo, prav toplotno priporočal Blahouša in Bayra.

Kot druga točka dnevnega reda so bili razni došli dopisi, in sicer dopis „Zaveze“ in „Popotnikovega“ uredništva, katera prosita, da bi se izbral poverjenik, ki bi pobiral ostalo in novo naročnino za „zavezino“ glasilo. Poveri se gospod nadučitelj L. Jelenc. V drugem dopisu nam pa „Zaveva“ naznanja čas in kraj letošnjemu glavnemu zboru ter prosi, da naj se do konca junija izvoli sporočiti, o čem naj se razpravlja. Ker o tem ni bilo nobednega predloga, prepustila se je stvar društvenemu odboru, da po svojej previdnosti potrebno ukrene. Poverjenikom „Pedagog. društva“ na Krškem izbral se je gosp. učitelj Fr. Režek.

Na to se je vršila volitev poverjenikov k glavnemu zboru „Zaveze“. Ker ima naše društvo 61 društvenikov, izvolili smo 7 poverjenikov, in sicer: gospici učiteljici Kl. Golf in M. Rooss in gg. učitelje: A. Kmet, M. Kos, J. Režek, J. Traven, J. Petkovšek.

Potem smo ukrenili, da bode prihodnje zborovanje 6. julija v Naklem. Slednjic se zahvali gosp. Režek društvenemu predsedniku za njegov praktičen nastop, čemur zborovalci odobravaje pritrjuje.

Ob jednej uri popoldne sklene gospod predsednik zborovanje s trikratnim „živio“ na presvitcesarja.

Pri skupnem obedu napivalo se je naprednemu učiteljstvu kranjskega okraja, navzočim damam učiteljicam, gospodu učitelju in vrlemu kolesarju L. Stiasnyju kot gostu. Mila pesem slovenska pa je krasno donela po starodavnem Šenčurji. Priserčna hvala vrlim pevcem! V prijateljskih pogovorih nam je le prehitro minol čas, in ločili smo se v prijetnej zavesti, da učiteljsko društvo za naš okraj dobro napreduje, če tudi nekogi o njem nečesa ničesar slišati. Društvenemu odboru naj bode mnogobrojna udeležba v Šenčurji poziv, da večkrat priredi zborovanje izvan društvenega sedeža.

Na veselo svidenje 6. julija v Naklem!

—c.

Trnovo, 30. maja 1893. Dne 25. maja 1893 zborovalo je naše društvo v šolskem poslopju v Orehku. Točno ob 1/211. uri zbralo se nas je 13 učiteljev in dve učiteljici. Da nista mogla k zborovanju priti, opravičila sta se dva gg. odbornika.

Gospod društveni predsednik toplotno pozdravi došle družtenike, ker se niso vstrašili slabega vremena in daljne poti, marveč zopet pokazali, da jim bije srce za stan naš in društvo.

Posebno pozdravlja gospodičini učiteljici, kateri se vedno odlikujete s svojo navzočnostjo. Mi se vsi klanjamo principom Pestalozzjevim in Diesterwegovim. Mi moramo otrokom vcepiti v srce ljubezen do domovine in do naše prevzvišene cesarske rodovine.

Vnemati moramo tudi prosti narod za šolo. Bije se boj za narodno šolo po vseh črtah, zato bodimo složni, delavni in nevstrašeni, ker v naših rokah je prihodnost šole in učiteljstva. S tem otvori zborovanje in oznani, da smo sklepni.

Gospod učitelj Rudolf Horvat temeljito in obširno razpravlja s svojimi učenci pouk „Pegasta sova.“

Po dokončanem pouku odstopijo učenci in vname se živahen razgovor, katerega se udeleži vse zbrano učiteljstvo, posebno gg. Skala, Trošt in Judnič.

Tudi g. naduč. Punčah izdelal je svoje poročilo temeljito in ga osolil s smešnimi dogodki iz lastnega življenja. Zbrano učiteljstvo pritrjevalo je njegovim nazorom in ga naprosilo, da objavi ta referat v „Popotniku“, „Tovarišu“ in „Narodu.“ Sprejme se tudi nasvet: „Učiteljskemu tovarišu“ izrazi se želja, da v prihodnosti bolj natančno in točno poroča o stanovskih razmerah, da bolj redno priobčuje dopisane dopise in vabila k zborovanju in da na vse strani bolj energično brani in zastopa stanovske koristi.

Gospod učitelj Engelbert Gangl v pesniško naddahnenem govoru hvali zasluge vpokojenega učitelja petja g. J. Nedveda ter priporoča, da ga društvo radi njegovih velikih zaslug imenuje častnim članom.

Gospod društveni predsednik in tajnik pojasnita, da se ta predlog danes ne more v pretres jemati, ker le običnim zborom pristojta imenovanje častnih članov.

Z ozirom na poziv slavne „Zaveze“ z dne 12. aprila 1893 in slav. uredništva „Popotnika“ sklene zborujoče učiteljstvo sledeče:

1. „Zavezi“ se naznanja prošnja, da naj sprejme v dnevni red glavnega zborovanja meseca avgusta 1893. „Zakaj učitelj v javnem življenju ne vživa istih pravic in istega spoštovanja, katero mu pristojta po njegovem vzvišenem poklicu!“ Poročevalec g. odposlanec Anton Skala.

2. Naprosijo se gg. društveniki Anton Skala, Pavel Kavčič, Ivan Tuma in Martin Zavnik, da prevzamejo poverjeništvu za razpečavanje zaveznega glasila „Popotnik“, da iztirjajo od društvenikov naročnino na „Popotnik“ in „Koledar“, oziroma naj posredujejo, da dolžniki zaostalo naročnino v kratkem poravnajo.

3. Poročevalcem o društvenih zadevah se izvoli g. tajnik, ob jednem se naprosita navzoča zastopnika učiteljstva v okrajnem šolskem svetu, da izvolita šolskim listom poročati o važnih sklepih c. kr. okr. šol. sveta, ker dosedaj so časniki podrobnosti poročali le o sejah deželnega šolskega sveta in okrajnega mestnega šolskega sveta v Ljubljani. Želeti pa je, da tudi drugi okrajni šolski sveti na deželi o svojih sejah in sklepih po časnikih učiteljstvo obvestijo.

4. Gledé na učiteljski koledar se izrazi želja, da naj imenik ostane, izpusti pa naj se vsa snov, ki itak svoj prostor v „Popotniku“ najde, n. pr. stran

II.—V., VII.—XVIII. in vsa nadaljna snov do „Imenik“ ter se naj zameni z šolskimi postavami.

Ker nobeden navzočih ne stavi kakega nasveta, zaključil gosp. predsednik zborovanje, zahvaljujoč se gg. poročevalcema za njuji trud z željo, da se pri občnem zboru dne 2. avgusta 1893 polnoštevilno zberemo, ter s trikratnim „Slava“ — klicem na presvitlega cesarja, zaščitnika narodne napredne šole.

Zbrano učiteljstvo navdušeno zapoje cesarko himno ter se po dve in pol urnem delovanju poda v prijazno hišo g. župana Križaja z zavestjo, da bo to zborovanje ostalo vsem navzočim v trajnem in dobrem spominu, s-j redki so dnevi, da bi učitelj-trpin svojim blagim tovarišem odkrito povedati mogel svoje mnenje in potožiti jim svoje trpljenje. Na svidanje torej, mile tovarišice in dragi tovariši, 2. avgusta 1893 pri občnem zboru! Davorin Judnič, tajnik.

Iz Sežane. Naše učit. društvo zborovalo je 6. junija v Sežani. Točno ob 10. uri otvoril je zborovanje predsednik g. M. Kante pozdravil tovariški in prijateljski udeležence — dvajset na število — in dobro došle goste, med katerimi je bil tudi dični naš Hr. Volarič, skladatelj slovenski. Spomnivši se prerano umrlega nadučitelja A. Pakiža, kateremu v sožalje se zbor dvigne raz sedeže, preide se k dnevnemu redu.

Gospod Jože Štrekelj prepodaval je o trtoreji, držec se tega-le reda:

1. Razmnoževanje trt. 2. O ameriški trti. 3. Požlahtnjevanje trt. 4. Požlahtnjevanje ameriških trt. 5. Kako dospemo najprej do požlahtnjevanja trt. 6. Prednost cepljene trte. 7. O boleznih — ter nasvetoval:

1. Vsaka občina, ki ima šolski vrt, naj si napravi trtnico, iz katere se dajejo ljudstvu cepljene trte. 2. Prosi naj se okrajni šolski svet, da dobi vsaka taka šola cepilno orodje.

Poročevalec je našel za izborno prepodavanje pri poslušalcih obilo hvale.

Gospod Janko Strukelj podal nam je pristno sliko o „učitelji-vzgojitelji“, za kar mu preserčna hvala!

Po tem ste se odobrili tajnikovo in blagajnikovo poročilo. Iz slednjega je razvidno imetje društva v znesku 78 gld. 93 kr.

Poverjenikom za občni zbor „Zaveze“ so bili izvoljeni: Kante, Berginec, Janko Strukelj in Kosovel, v društveni odbor pa: Bano, Berginec, Benigar,

Kante, Kosovel, Starec J. in J. Strukelj, kateri so iz svoje srede zbrali predsednika g. Kanteta.

Poverjeništvu za pedag. društvo v Krškem in za naročnino Popotnikovo sta prevzela Kosovel in J. Štrekelj vsak za svoj sod. okraj.

Večina zborovalcev se je izrekla, da želi prihodnji „Popotnikov koledar“ tako uravnan, da bi se šematizem le vsaka štiri leta natisnil.

Izmed predlogov vredno je v prvi vrsti beležiti, da smo glasnim odobravanjem sklenili postati pokrovitelj družbe sv. Cirila in Metoda ter že tisti dan nabrali malo vsoto v ta namen, sedaj pa nam prihajajo prve krona. Živili požrtvovalci!

Iz logaškega okraja. (Vabilo) k šestemu glavnemu zborovanju „društva učiteljev in šolskih prijateljev okraja logaškega“, katero se bode vršilo v Babinem polji dne 5. julija ob 10. uri dopoldne v šolskem poslopju. Vspored: 1. Poročilo o društvenem delovanju. 2. Poročilo blagajnikovo in volitev treh pregledovalcev računov. 3. Volitev 5 udov v društveno vodstvo. 4. Določitev letnega doneska za prave in podperne ude. 5. Razgovor o stavljenji nagrobnega spomenika ranjkemu učitelju Fr. Schmidu v Žireh. 6. Razgovor o pozivu slov. učiteljskega društva v Ljubljani radi zgradbe „učiteljskega doma.“ 7. Posvetovanje o izdaji zemljevida logaškega okraja. 8. Posvetovanje o izdaji opisa znamenitih krajev Logaškega okraja. 9. Kaj in kako naj bere mladina — poročla g. Janko Leban, nadučitelj v Begunjah. 10. Nasveti in želje. K obilni vdeležbi vabi odbor. Zglasi radi proste voznje od Rakeka do Babinega polja in nazaj naj se pošiljajo predsedništvu društva v Dolenji Logatec.

Iz celjskega okraja. (Vabilo.) Učit. društvo za celjski in laški okraj ima v nedeljo 18. junija ob 10. dopoldne v celjski okoliški šoli svoj mesečni zbor. Dnevni red: 1. Patje. 2. Zapisnik. 3. Društvene reči. 4. Nekaj o ženstvu z ozirom na njega duševno življenje in dejstvovanje; govori g. Armin Gradišnik. 5. Volitev odposlancev k glavnemu zborovanju „Zaveze.“ 6. Nasveti. K obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Kamniški okraj: Občni zbor „Društva učiteljev in šolskih prijateljev za šolski okraj Kamnik“ bo 15. t. m. v Mengeši. Razven običajnih točk bo poročal g. Lj. Stiasny „O učiteljskem domu.“ Pričetek ob 10. uri. K obilni vdeležbi vabi odbor.

Poziv.

Dragi tovariši!

Leta 1878. me je pokojni Fr. Erjavce prosil, da bi mu zbiral krajevna sadna imena, kakoršna so med našim ljudstvom

v navadi. S pomočjo nekaterih tovarišev v mariborskem okraju nabral sem med tamšnjimi prebivalci prav v kratkem času nepričakovano število sadnih imen, katera

je potem Erjavec v svoji „Torbici“ objavil. Ker so se pa dotična imena zbirala le v mariborskem okraji in to le po nekaterih župnijah in ker vem in sem se o tem pozneje tudi prav mnogokrat prepričal, da je povsod med ljudstvom še prav mnogo takih imen, ki še niso znana in zapisana, zato bi rad prvo zbirko kolikor mogoče dopolnil.

Obračam se torej do vseh svojih tovarišev po širnej slov. domovini z najvljudnejšo prošnjo, da me blagovolijo vsak po svoji moči podpirati s tem, da vsak v svojem kraju zapisuje in zbira sadna imena. Mnogo se jih lahko izvé od učencev v šoli, še več pa od odrasčenih ljudij. Zlasti starejši ljudje jih dosti vedó. So, ki poznajo vsako drevo pri domu po imenu.

Tudi dijaki srednjih šol in učiteljski pripravniki, ki bodo skoraj odhajali na počitnice, bi lahko v času, ko bodo bivali doma med svojci, za takimi imeni poizvedovali in jih zapisovali. Po mojem prepričanju le-to nabiranje ne bode nikomur delalo preveč dela in truda, dobri stvari pa se bode vendar koristilo. Vsako ime pa se naj zapiše ravno tako, kakor se med ljudstvom izgovarja in se naj pridé tudi naglas. Tudi se naj pri vsakem imenu pri-

stavi kraj, župnija, v katerem se je dotično ime slišalo in zapisalo.

Da je treba vselej tudi povedati, pomeni li dotično ime jabelko, hruško, slivo, érešnja itd., umé se samo po sebi.

Da se pa končna ureditev nekoliko olajša, prosim, da vsak svojo zbirko uredi po abecednem redu; komur bi pa to preveč truda prizadjalo, tisti pa naj imena pošlje, kakor mu je ljubo. Ako stori vsaki izmed dragih tovarišev svojo domoljubno dolžnost, bode zbirka narasla na več sto jako lepih in v marsikaterem oziru važnih in zanimivih imen, koja so sedaj znana le med priprostim ljudstvom in ki bi se gotovo prej ali slej celo pozabila. Zbirka bode imela velik jezikoslovni pomen, ker bode kazala, kako bogat je besedni zaklad našega ljudstva tudi v tej stroki; pa tudi našemu sicer še mlademu, pa vendar krepko se razvijajočemu sadjarstvu zna mnogo koristiti.

Nadjam se torej, da bodo vsi tovariši tej prošnji prav blage volje ustregli ter se potrudili, zbrati vsa imena, kar jih je v kraju, v katerem delujejo. Dopolnjejo pa se mi naj dotične zbirke, ako ne prej, vsaj do 15. novembra t. l.

Fr. Praprotnik,
nadučitelj v Mozirji.

Dopisi in druge vesti.

(Katehetski shod.) 5. in 6. julija 1893 vršil se bode v Zagrebu drugi katehetski shod po tem — le vsporedu: I. Dne 5. srpnja točno u 4 sata poslije podne bit će privatni prethodni dogovor, u kom će se razpravljati o samom sastanku i izboru častništva. II. Dne 6. srpnja t. g. počima javni sastanak točno u 8 sati u jutro sa svetom misom i zazivom „Duha svetoga“. III. Poslije svete mise: a) Pozdrav predsjednika odbora. b) Izbor predsjednika, podpredsjednika i dvaju tajnika. c) Izbor odbora, koji će do dojučega sastanka biti centrala, na koju će se svi obraćati u školskim pitanjima. IV. Rasprava prve teme! Jesu li potrebni i kako treba da budu uređeni internati, da se u njima postigne valjan uzgoj? Izvjestitelj: Dr. Ladislav Jambrečković, kateketa kr. gimnazije zagrebačke. V. Rasprava druge teme: „Kako da namaknemo što zdravije i što bolje stivo hrvatskoj mladeži, napose odraslijoj?“ Izvjestitelj: Dr. Alojzije Homotarić, profesor i kateketa kralj. realne-gimnazije u Belovaru. VI. Rasprava treće teme: „Važnost prve ispovideji i pričesti u pučkim školama“. Izvjestitelj: Ivan Vučetić, kateketa gradzanske škole u Ogulinu. VII. Posebni prijedlozi imaju se gotovi donijeti u prethodni dogovorni sastanak.

(Uradno učiteljsko zborovanje za okraj Kamnik) bo 5. julija v Mengesi sè sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo predsednikovo. 2. Razgovor o dosedanjih poskusih s pokojno pisavo. Poroč. goep. Stiasny. 3. Stvarno obdelovanje povoljno izbrane ber. vaje iz realij s pripravo za spis. nalogo (III. berilo). — Poročevalec g. Toman. 4. Poročilo okrajne knjižnične komisije. 5. Določitev učnih knjig za šolsko leto 1893/4. 6. Poročilo odbora za oceno otroških spisov. 7. Volitev: stalnega odbora, knjižnične komisije in odbora za oceno otroških spisov. 8. Samostojni nasveti, ki se morajo utemeljeni vsaj tri dni pred zborovanjem predsedniku stalnega odbora poslati.

(Primanjkanje učiteljev) V Vranskem šolsk. okraji, ki ima samo šest šol in jedno ekspozituro, manjka pet učiteljskih močij. Vpeljal se je vsled tega polndnevni pouk v prvem razredu Št. Jurske in Vranske šole, v drugem in tretjem na Polzeli in v vseh treh razredih v Braslovčah; v Reki še vedno ni nameščena služba učitelja-voditelja. — Tudi znamenje časa!

—i—

(Banka „Slavija“) imela je 13. maja svoj občni zbor v Pragi. Iz letnega poročila, katero nam je poslalo generalno ravnateljstvo, posnemamo, da je

leta 1892. bilo pri „Slaviji“ zavarovanih 239.489 oseb za 486.096.812 kron. Reservni fondi bankini znašajo preko najdajst milijonov kron in so naloženi večinoma v vrednostnih papirjih in na hipotekah. V samo Istro posodila je banka „Slavija“ že blizo 300.000 kron. Za škode izplačala je v 24 letih svojega obstanka 42.925.737 kron. Omeniti je še, da je rezervni fond za požarne škode za 58% večji, ko ga predpisujejo ministerski predpisi. Iz tega sledi, da banka „Slavija“ posebno važnost polaga na varnost svojih členov. Na to je treba posebno opozarjati, ker delniške zavarovalnice, katere se tako rade ponašajo z velikimi številkami, navadno še predpisane rezerve nimajo. — Onim členom, ki so zavarovani za življenje, naklonila je „Slavija“ zopet letos 10% no dividendo; svojih uradnikov pa se je spomnila s tem, da je bogato dotovala njihov penzijski fond, ki znaša že 471.744 kron. — Iz vsega letnega poročila veje neka hvalevredna jasnost, kakoršne tako mnogokrat pogrešamo pri računskih sklepih enakih zavodov in zato prav iz srca čestitamo upravi banke „Slavije“ na sijajnih

vspehah, ki so rezultat njenega previdnega delovanja. Slovenskemu občinstvu pa najtopleje priporočamo ta vsega zaupanja vredni vseskozi narodni zavod.

Poziv na predplatu!

Čast mi je ovime sve prijatelje hrvatske liepe knjige najljubnije zamoliti, da se izvole predplatiti na moju knjižicu: „Crtrice Ivana Tomašića“, koja je ovih dana dotiskana. — Vanjska oprema knjižice je veoma ukusna, a sadržaje ove moje doslje tiskane i netiskane izvorne crtrice: „Gjelov, „Priča o grobu vječne ljubavi“, „Pripoviest mjeseeva tračka“, „Ne sbori, — tvori!“ te „Kapural Jose sa Zavalja — azdiner“. — Ciena je knjižici koja obsiže 80 tiskanih stranica za predplatnike 35 nov.; knjižarska ciena će se povećati. Razašilje se uz poštansko pouzeće, ili za napried poslanu predplatu franco. Sakupljačem predplatnika darivam svaki jedanaesti primjerak knjižice. Naruče i nove molim meni odposlati. Svi naši listovi najljepše se umoljavaju, da ovaj poziv objelodaniti izvole.

Lipik (u Hrvatskoj) mjeseca svibnja 1893.

Ivan Tomašić, pučki učitelj.

Razpis natečajev.

Št. 357.

Nadučiteljska in podučiteljska služba.

Na novoosnovani javni dvorazredni ljudski šoli v Tepini umestiti je nadučiteljsko in podučiteljsko mesto z dohodki po IV. plačilnem razredu in vsako z užitkom prostega stanovanja v novem šolskem poslopi definitivno, slednje event. tudi provizorično.

Prosilke in prošnje za katero teh mest naj vložijo svoje prošnje, ki morajo biti opremljene s spričevalom zrelosti in učne vsposobljenosti, z dokazom avstrijskega državljanstva (domovnico) in z ozirom na nadučiteljsko mesto tudi z dokazom vsposobljenosti za subsidiarčni pouk v katol. veronauku, potom predstojnega okr. šolsk. sveta do 15. julija 1893 pri krajn. šol. svetu Tepina (pošta Konjice).

Okr. šolski svet Konjice, 29. maja 1893.
Predsednik: Wagner s. r.

Št. 330.

Razpis natečajev.

V šolskem okraji Mahrenberskem umestiti je s pričetkom zimskega tečaja ta-le mesta definitivno event. provizorično:

1. Nadučiteljsko in podučiteljsko službo na dvorazredni ljudski šoli III. plačilnega razreda v Št. Ožbaltu ob Dravi s prostim stanovanjem za obe mesti;

2. Nadučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli III. plačilnega razreda v Vuhredu s prostim stanovanjem;

3. Mesto učitelja-voditelja na jednorazredni ljudski šoli III. plačilne vrste v Pernicah s prostim stanovanjem.

Prosilci naj vložijo svoje redno opremljene prošnje, katerim je pridjati zrelostno spričevalo in spričevalo učne vsposobljenosti kakor dokaz avstrijskega državljanstva, in z ozirom na nadučiteljski

mesti pri Št. Ožbaltu in Vuhredu ter na učiteljsko službo v Pernicah tudi dokaz vsposobljenosti za pouk v katol. veronauku, predpisanim potom do 24. julija 1893 pri dotičnem krajnem šolskem svetu. Znanje slovenskega jezika je gledé na vsa mesta potrebno.

Okr. šolski svet Mahrenberg, 31. maja 1893.

Predsednik: Finetti s. r.

Št. 435.

Razpis natečajev.

(Nadučiteljska in podučiteljske službe.) V celjskem politiskem okraji je umestiti ta-le učiteljska mesta definitivno eventualno tudi provizorično.

a) Nadučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Loki pri Zidanem mostu, III. plač. razred in prosto stanovanje;

b) Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Frankolovem pošta Vojnik, IV. plač. razred in prosto stanovanje;

c) Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Florijanu ob Doliču pošta Sv. Lenart-Misljinje, III. plačilni razred;

d) Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Loki pri Zidanem mostu, III. plačilni razred in prosto stanovanje.

Prosilci in prošnje za katero teh mest naj vložijo svoje prošnje, katere morajo biti opremljene z zrelostnim spričevalom, s spričevalom učne vsposobljenosti, z dokazom avstrijskega državljanstva (domovnico) in z ozirom na nadučiteljsko mesto v Loki tudi z dokazom vsposobljenosti za subsidiarčni pouk v katol. veronauku, potom predstojnega okr. šolskega sveta do 20. julija 1893 dri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet v Celji, 4. junija 1893.

Predsednik: Wagner s. r.

Vsebina. I. Psiholočni listi. (H. Schreiner.) (III.) — II. Vzbočni zemljevid za ljudske šole. (H. Podkrajsk.) — III. Slovstvo. (Ocene, Novosti.) — IV. Listek. (Pisma iz Sibirije.) (XV.) (Sib.) — V. Društveni vestnik. — VI. Poziv. — VII. Dopisi in druge vesti. — VIII. Natečaji in inserat.

Lastnik in založnik: „Zaveza“

Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru. (Odgov. J. Otorepec.)